

УКРАЇНСЬКІ ОСОБОВІ ІМЕНА СЕРЕДИНИ XVII ст.
ЯК ОБ'ЄКТ ЛЕКСИКОГРАФІЇ. 9

У даній статті лексикографічно опрацьовано чоловічі власні імена з початковою літерою **З**, зафіксовані у списках полків Реєстру Війська Запорозького 1649 року [Р]. Ця група складається із двох підгруп. Першу представляють народні варіанти, утворені від церковних імен, зокрема *Захарїа* [1366 р. ЕСУМ: 243], *Захárїа* [1627 р. ЛБ: 207] (*Заха(р)*), *Захара*, *Захариашь*, *Захари(й)*, *Захарияшъ*, *Захарка*, *Заха(р)ко*, *Заха(р)ченъ*, *Заха(р)я*, *Заха(р)яшъ*, *Захаряя*), *Зóсімъ* [ЛБ: 207] (*Зосимъ*), *Зинóвій* або *Зінонъ* [ЛБ: 207] (*З±нець*, *З±новиць*, *З±нька*, *З±нь*, *З±нько*).

Деякі імена з початковою літерою **З**, які нижче подаються в окремих словникових статтях (наприклад, *Захариашь*, *Захарияшъ*, *Заха(р)яшъ*), в інших тогочасних писемних пам'ятках могли вживатися (деколи навіть в одній і тій самій пам'ятці) для ідентифікації однієї і тієї ж особи. Наприклад: *Їрожоны(и) панъ Заха(р)яшъ* Петрович Ди(д)ковъски(и) – Я, *Захарияшъ* Петрови(ч) Ди(д)ковъски(и) – в справе пана *Захаръяша* Петровича Де(д)ковъского – бы(л) на справе и потребе пна *Заха(р)яша* Ди(д)ко(в)ско(го) [Житомир, 1590 р. АЖГУ: 129, 131]; *Zacharij Sawkowicz – Zachariasz Sawkowicz* [Богуслав, 1779 р. АЮЗР 6/ІІ: 213, 219]; чере(з) *Їрядника* своего немировского пна *Заха(р)яша* Ро(з)ноши(н)ского [Брацлав, 1590 р. ДБВ: 504]; – па(н) *Захарияшъ* Ро(з)ноши(н)ски(и) [Брацлав, 1595 р. ДБВ: 611]. Паралельне вживання фонетичних і словотвірних варіантів імен в українській ономастиці виразно виявляється протягом XVI–XVII ст. Нижче подаємо низку прикладів з різних пам'яток, які репрезентують різні регіони України:

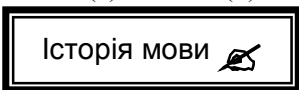
д±вки *Палажки* – д±вки *Полажки* (обидва приклади – род. одн.) [Володимир, 1594 р. АЮЗР 1/І: 400];

Гри(н)да фило(в) – паралельно та ж сама особа іменується варіантом *Гриць*: *грищеви* и си(м)кови филове(м) [Одрехова, XVI ст. Картотека];

на (и)ме *И[ва](н)ко РЇды(и)* [Вінниця, 1601 р. ДБВ: 793] – на (и)ме *Ивашка РЇя* [Вінниця, 1602 р. ДБВ: 807];

Па(в)ликъ сы(н) *Ива(н)ко(в)* [Вінниця, 1601 р. ДБВ: 793] – Павлика сына *Ивашкового* [Вінниця, 1602 р. ДБВ: 807];

Бакумъ Миха(и)ленко – *Бокумъ* Миха(и)ленко [Лохвиця, 1654 р. ЛРК:

тогь *Коньдра(т)* – тот *Ко(н)драти(й)* [Лохвиця, 1654 р. ЛРК 31];

передо мьною, ... *Хомою* Сєнюковичо(м)ъ [Лохвиця, 1655 р. ЛРК: 34] – передо мьною, ... *Фомою* Сєнюковичомъ [Там само, 35];

приточилас³ справа ω (т) ' *меля*, ткача, которо(г)[о] Юхъниха за чарку сребную, же у на заутрѣ ... вкрадено, а у оногo ' *меляна* обьявилася, позивала [Лохвиця, 1655 р. ЛРК: 34];

мы, звы(ш) поменє(н)ны(й) Супърунъ и *Коста(н)ти(й)*, того Гри(ш)ка, жону и дѣтє(й) его вы(ч)ными часы квитує(м) – ω тую справу *Костя* и Супруна Нѣжина [Лохвиця, 1656 р. ЛРК: 83];

Пану *Льѣ* Новицкому, польковникови комонному [Батурин, 1685 р. Ун 2004: 807] – Пану *Ляшу* Новицкому, польковниковѣ комонному [Там само: 811].

Це явище, мабуть, зумовлювалося різними причинами, які потребують окремого вивчення. Цікаво, що виявлялося воно і в ойконімії: ω (д) добрь половицы села ' *(л)ша(н)ки*, а lia(c) ' *(л)шаныцы*; з села ' *(л)шаныцы*, а lia(c) ' *(л)шанъки* [Горошки, 1643 р. ДМВН: 234].

Другу підгрупу імен становлять ще вживані в українців у середині XVII ст., але поодинокі давні слов'янські імена відапелятивного походження. Це залишки обширного пласту слов'янських імен які ще у XVI ст. і в росіян, і в українців акиивно вживалися як імена. Маємо на увазі імена *Зубко*, *Зубъ* і *Зуй*. Списки Реєстру фіксують нам певний перехідний етап від активного вживання до зменшення їх популярності. Про це свідчить кількісно більша фіксація цих імен в основах уже прізвищевих назв (переважно патронімів), тобто цими іменами ще досить активно називали представників попереднього покоління, тобто батьків (можливо, і дальших предків) записаних у Реєстрі козаків. Це підтверджується і вживанням згаданих імен і в інших пам'ятках (див. докл. пункти IV та V у згаданих реєстрових словах *Зубко*, *Зубъ* і *Зуй*). Вийшовши у наступні століття з активного вжитку як імена, вони залишили слід в українській антропонімії: пройшовши стадії прізвищевих назв і родових прізвищ, зараз продовжують функціонувати як прізвища.

У кінці статті подано список використаних джерел і літератури. У даній статті збережено ті ж принципи побудови словникових статей, що застосовувалися і в попередніх частинах (див. докл. Ост 2004). У кінці статті подано список використаних джерел і літератури.

Умовні скорочення назв полків

(за порядком їх списків у Реєстрі)

Чг – Чигиринський

Чрк – Черкаський

Кнв – Канівський

Крс – Корсунський

Б – Білоцерківський

Ум – Уманський

Бр – Брацлавський

Клн – Кальницький

Кв – Київський

П – Переяславський

Крп – Кропивнянський

М – Миргородський

Плт – Полтавський

Прл – Прилуцький

Н – Ніжинський

Чрн – Чернігівський

Умовні скорочення

білор.	–	білоруське
болг.	–	болгарське
Вн м	–	м. Вінниця
ВП	–	вуличне прізвисько
дав.	–	давальний відмінок
див.	–	дивись
діал.	–	діалектне
докл.	–	докладніше
Дон м	–	м. Донецьк
жін.	–	жіноче
Жт обл	–	Житомирська область
знах.	–	знахідний відмінок
знач.	–	значення
ІФ обл	–	Івано-Франківська область
Кв м	–	м. Київ
Кв обл	–	Київська область
кін.	–	кінець
Крв обл	–	Кіровоградська область
Лв м	–	м. Львів
Лг м	–	м. Луганськ
Лг обл	–	Луганська область
мн.	–	множина
наз.	–	називний відмінок
обл.	–	область
одн.	–	однина

ор.	–	орудний відмінок
оф.	–	офіційний варіант імені
п.	–	польське
пол.	–	половина
пор.	–	порівняй
псл.	–	праслов'янське
р.	–	рік
Рв м	–	м. Рівне
Рв обл		Рівненська область
рідк.	–	рідкісне
род.	–	родовий відмінок
розм.	–	розмовний варіант імені
рос.	–	російське
рр.	–	роки
серб.	–	сербське
стп.	–	старопольське
стсл.	–	старослов'янське
суч.	–	сучасне
Трн м	–	м. Тернопіль
укр.	–	українське
церк.	–	церковне
чол.	–	чоловіче

3

Заха(р) I. Походження: народний варіант від церк. імені Захаріа [1366 р. ЕСУМ: 243], Зах́аріа [1627 р. ЛБ: 207]. Утворений шляхом усічення двох кінцевих голосних.

II. Приклади: Заха(р) Горьбынька, 104; Заха(р) Ваггула, 187 зв.; Заха(р) Ябуре(н)ко, 201 зв.

III. Варіанти, кількість носіїв: Заха(р) 3: Крс 1, Бр 1, Клн 1.

IV. Прізвищеві назви: а) (у Реєстрі) Трохи(м) Захаре(н)ко, 3 зв.; 'ниско Захарови(ч), 155 зв.; Иванъ Захаре(н)ко, 171; Иванъ Захаре(н)ко, 183; Ти(м)ко Захаренько, 202; б) (в інших пам'ятках) Захар, Захарик [1785–1820 рр. Панцьо: 105]; Захарьо (Zachario) [Львів, 1785–1788 рр. Фаріон: 195]; Захарук (Zacharuk) [Львів, 1819–1820 рр. Фаріон: 195].

V. Пам'ятки, словники: Захар Краковский [1654 р. ПК: 67]; Матвѣй Захаревич Церюв, ремесла ковалского ... двор свой власний ... продал Хвеску Семеновичу, ремесла шевского [1693 р. ВКДГМ: 916–917].

VI. Сучасний словник: оф. Захár [ВЛ: 60; Трійняк: 137].

VII. Прізвища: Захár [Трійняк: 138; Чучка: 230; DUSC: 335]; Захарáш, Захарéвич [РС: 390; Трійняк: 138], Захарéвський [Трійняк: 138]; Захáрейко [ГК: 86]; Захарéйко [Горп: 144];

Захаренко [ГК: 86; Горп: 17; РС: 391; Трійняк: 138]; Захаренко [DUSC: 335]; Захарець [ЗА: Кв м; РС: 391]; Захарик [Трійняк: 138; DUSC: 335]; Захарин [РС: 391] Захарич [Трійняк: 138]; Захаричук [Dict: 173]; Захаришин [ЗА: Ль м]; Захарів [ЗА: Ль м; Трійняк: 138]; Захарій, Захарійчук [Dict: 173]; Захаров [РС: 392]; Захарук [ГК: 86; Горп: 122; РС: 392; Трійняк: 138; DUSC: 335]; Захарунь, Захарусь [Трійняк: 138]; Захарчук [DUSC: 335]; Захарюк [Трійняк: 138; DUSC: 336]; Захарюта [Трійняк: 138]; Захаряк [РС: 392; Трійняк: 138].

Захара I. Походження: а) утворене від Заха(р) (див.) за допомогою суфікса-флексії **-а**.

II. Приклади: Захара Бобрыкъ, 49 зв.; Захара Жаданенько, 156 зв.; Захара Луце(н)ко, 164 зв.

III. Варіанти, кількість носіїв: Захара 4: Чрк 1, Ум 3.

III. Прізвищеві назви: Трохи(м) Захаре(н)ко, 3 зв.; Іванъ Захаре(н)ко, 171; Іванъ Захаре(н)ко, 183; б) (в інших пам'ятках) Захара (Zachaga) [Львів, 1785–1788 рр. Фаріон: 195]; Захарук (Zacharuk) [Львів, 1819–1820 рр. Фаріон: 195].

VII. Прізвища: Захара [ГТ: 102; РС: 391; Трійняк: 138; DUSC: 335]; Захараш, Захаревич [РС: 390; Трійняк: 138]; Захаревський [Трійняк: 138]; Захарейко [ГК: 86]; Захаренко [ГК: 86; Горп: 17; РС: 391; Трійняк: 138]; Захаренко [DUSC: 335]; Захарець [РС: 391]; Захарик [Трійняк: 138; DUSC: 335]; Захарин [РС: 391] Захарич [Трійняк: 138]; Захаричук [Dict: 173]; Захаришин [ЗА: Ль м]; Захарів [ЗА: Ль м; Трійняк: 138]; Захарій, Захарійчук [Dict: 173]; Захаров [РС: 392]; Захарук [ГК: 86; Горп: 122; РС: 392; Трійняк: 138; DUSC: 335]; Захарунь, Захарусь [Трійняк: 138]; Захарчук [DUSC: 335]; Захарюк [Трійняк: 138; DUSC: 336]; Захарюта [Трійняк: 138]; Захаряк [РС: 392; Трійняк: 138].

VIII. Паралелі: суч. білор. розм. Захара (< Захар) [Суднік: 35].

Захарнашъ I. Походження: від церк. імені Захарія [ЛБ: 207]. Утворене за допомогою суфікса **-аш**.

II–III. Захарнашъ Кал±чъче(н)ко, 176 зв. (Бр).

IV. Прізвищеві назви: а) (у Реєстрі) Юсифъ Захаріашо(в) зя(т), 154.

V. Пам'ятки, словники: Zakarias [поч. XIII ст. Чучка 2008: 98]; панове братство посылали до Варшави до права пана Захаріаша Андреювича [Львів, 1611 р. АЮЗР 1/XI: 11]; П±нязь взяле(м) ѿ(т) П: Захаріаша за с±ножа(т) на б±логощи (Львів, 1615 р. ЛСБ 1126: 4 зв.); Захаріаш Григорович Святополк–Четвертинський (волинська гілка князів Четвертинських) [Київ, 1638 р. Войтович: 79–81].

VII. Прізвища: Захаріаш [ЗА: Ль м].

VIII. Паралелі: білор. Захаріаш Ващанка [1746 р. Бірыла: 75].

Див. ще **Захарнашъ**.

Захарн(й) I. Походження: від стсл. Захария (див.) шляхом усічення кінцевого **-а** [ЕСУМ: 243].

П–Ш. Захари(й) Шва(й)ко(в)ски(й) со(т)ни(к), 177 зв. (Бр).

IV. Прізвищеві назви: б) (в інших пам'ятках) Демянъ Захариєвъ, сте(л)махъ войсковий [1728 р. ДНРМ: 195]; У него жена Евдокия Захариєва дочь [Харків, 1782 р. РСВО: 69].

V. Пам'ятки, словники: Въ ·й· пам⁹(т) сѣго захарья [1283 р. ЄЄ: 129 зв.]; снъ попа захаріа [Сучава, 1428 р. ССМ I: 388]; ми ... потвердили ... тоє селище Тоадероу и братіам его Іоноу и Поюу и Захарію [Сучава, 1479 р. ССМ: 388]; захаріи ѿ(т)ца своего до(м) ѿпоустивши ... в поушѣ ѿ(т)ишо(л) [поч. XVII ст. Картотека]; Захарій Степановъ [1672 р. Ун 2004: 591]; Ониско Леонов, Захарий Прокопович Черняк и Миколай Платченев, мещане..., доходили на Татияни Мукосѣихи чтирох талярий долгу [1693 р. ВКДГМ: 959]; Zacharij Sawkowicz [Богуслав, 1779 р. АЮЗР 6/II: 213]; Захарий Бурдугъ [XVII–XVIII ст. Шамрай: 119]; Козак Захарій Григорович [XX ст. ПВ: 138].

VI. Сучасний словник: оф. Зах́арій [ВІЛ: 60].

VII. Прізвища: Зах́арій [DUSC: 335]; Захарий [Панчук 132]; Захарийченко, Захарийчук [ЗА: Кв м]; Захария [ЗА: Льв м]; Захарієнко [РС: 391; Трійняк: 138]; Зах́аріїв [Трійняк: 138; DUSC: 335]; Зах́арій [РС: 391; Трійняк: 138; Чучка: 230; DUSC: 335]; Захарій [Рульова: 52]; Захарийченко [ЗА: Кв м]; Захарійчүк [ЗА: Кв м; DUSC: 335]; Захария [ЗА: Льв м]; Захаріясе́вич [РС: 391].

VIII. Паралелі: рос. Захарѣи Ст[е]пано(в) снъ [1651 р. МДБП: 168]; білор. (род.) Захария Гарбуза [1683 р. Бірыла: 75]; суч. білор. оф. Зах́арый [Суднік 36].

Захарияшъ I. Походження: від імені Захари(й) (див.) шляхом додавання суфікса **-аш**. Як вважає М.В. Бірила, наявна у білоруській антропонімії XVI–XVIII ст. форма Захарьяш (Захарияш) виникла під впливом польської форми Zachariasz. Вона нотувалася у Польщі з XIV ст., але пізніше поступово виходила з ужитку [Бірыла: 75]. Звичайно, наявність польської форми Zachariasz могла підтримувати вживання і в українській мові XVI–XVIII ст. варіантів Захарияшъ (див.), Захарияшъ, але слід мати на увазі, що: а) суфікс **-аш** взагалі широко представлений в усіх слов'янських мовах, у тому числі в українській [див. докл.: Чучка 2008: 97–98]; б) перші записи імен з українським суфіксом **-аш** на території Закарпаття фіксуються з початку XIII століття: Zakarias [Чучка 2008: 98]. Оскільки суфікс **-аш** активно функціонував в українській антропонімії того часу при творенні народних варіантів імен, виникнення і присутність в українській антропонімії XVI–XVIII ст. варіантів Захарияшъ та Захарияшъ, цілком відповідала законам української мови. Про поширеність у

минулі століття імені Захаріяш свідчить і наявність прізвища Захаріяш, яке функціонує у багатьох регіонах України.

II. Приклади: Захаріяшъ Суще(н)ко, 101 зв.; Захария(ш) Лехне(н)ко, 166 зв.

III. Варіанти, кількість носіїв: Захаріяшъ 1: Крс; Захария(ш) 1: Ум.

IV. Прізвищеві назви: Павло Захаріяше(н)ко, 101; ' панась Захаріяшенъко, 318; Гаврило Захаріяшенъко, 329.

V. Пам'ятки, словники: панъ Захаріяшъ Лагодовский вчинил был постановенъе зъ его милостью паномъ моим [Луцьк, 1575 р. АЮЗР 8/VI: 427]; па(н) Захаріяшъ Ро(з)ноши(н)ски(и), Ўря(д)никъ его м(л). князя воеводы бра(с)лавського немиро[о]вски(и) [Брацлав, 1595 р. ДБВ: 611]; Захария(ш) Бело(ц)ки(и) [1606 р. Ящук II: 173]; Захаріяш (полковник Чигиринського полку у 1630 р.) [Кривошея]; Захаріяшъ Антонови(ч) [1643 р. Ящук I: 37]; Zachariasz Sawkowicz [Богуслав, 1779 р. АЮЗР 6/II: 219].

VII. Прізвища: Захаріяш [ЗА: Вн м; Кв м; Лв м; РС: 392; Чучка: 230]; пор. Зах́арія [DUSC: 335].

VIII. Паралелі: білор. Захарыяш Степанович Ленъко [Бірыла: 75].

Див. ще **Захарнашъ, Заха(р)яшъ.**

Захарка I. Походження: від імені Захаръ (див.) шляхом приєднання суфікса **-к-а**.

II. Приклади: Заха(р)ка Романови(ч), 10 зв.; Заха(р)ка Ждане(н)ко, 41 зв.; Заха(р)ка ' ле(к)сиє(н)ко, 67; Захаръка Дулуй, 126 зв.; Захаръка Демъченъко, 203; Захаръка Трубачъ, 318 зв.; Заха(р)ка Чв±нъко, 355; Заха(р)ка Бо(р)зи(й), 380 зв.; Заха(р)ка Шалє(н)ко, 389 зв.; Захарка Чо(р)ны(й), 392; Заха(р)ка Гарасимє(н)ко, 447 зв.

III. Варіанти, кількість носіїв: Захарка 14: Крс 2, Ум 9, Бр 1, Крп 1, Плт 1; Заха(р)ка 44: Чг 6, Чрк 4, Кнв 2, Крс 5, Бр 2, Клн 2, П 6, Крп 2, М 7, Плт 3, Прл 2, Н 1, Чрн 2; Захаръка 7: Крс 2, Б 1, Бр 1, Клн 2, П 1.

IV. Прізвищеві назви: а) (у Реєстрі) Ива(н) Заха(р)че(н)ко, 3 зв.; Ильяшъ Заха(р)ченъко, 22; Микита Заха(р)кинъ, 49 зв.; Семє(н) Заха(р)че(н)ко, 53 зв.; Ле(с)ко Заха(р)че(н)ко, 127 зв.; Педоръ Заха(р)ченъко(в), 168 зв.; ' лешъко Заха(р)ковичъ, 320 зв.; ' ме(л)ко Заха(р)ченъко, 368; Процикъ Заха(р)че(н)ко, 419 зв.; б) (в інших пам'ятках) Яков Захарченко [1660 р. XII: 139]; Martyn Zacharczuk [Луцьк, 1773 р. АЮЗР 6/II: 162]; Андреи Андреев сын Захарченко [1782 р. РСВО: 34]; Захарка Петро (Zacharka Petro) [Львів, 1785–1788 рр. Фаріон: 195]; (жін.) Марина Захарчиха [Мелені, XVIII ст. Мойсієнко: 56].

V. Пам'ятки, словники: Zacharka Rutenus recognouit [1482 р. ЛР:

114]; на(с)т³ те(м)на и(с) сыно(м) заха(р)кою продали ... до(м) и(з) огородо(м) [Львів, 1585 р. Юридика: 9 зв.]; Захарка Коваль, ... Захарка Сайковичь [1601 р. АЮЗР 1/ХІ: 30, 32]; Захарка Буг [1654 р. ПК: 68]; Заха(р)ка (однoчл. ім.) [1659 р. Крикун: 88]; Захарка Кочерга на мероне с пищало и саблею [1660 р. ХП: 146]; Zacharka [XVII ст. Szulowska: 275].

VII. Прізвища: Захарк^евич [DUSC: 335]; Захаркив, Захаркин, Захаркін [ЗА: Кв м]; Зах^арчин [РС: 302].

VIII. Паралелі: білор. Захарка (XVI ст.) [Бірыла: 75].

Заха(р)ко I. Походження: від імені Захарь (див.) шляхом приєднання суфікса **-к-о**.

II. Приклади: Заха(р)ко Чумал^е(н)ко, 15; Захарько ^оедоре(н)ко, 110 зв.; Захарько Москаленько, 125; Захарько Писаренько, 129; Заха(р)ко Шарикга, 139; Заха(р)ко Зюло(в)ски(й), 175 зв.; Заха(р)ко Ма(р)тин^е(н)ко, 354 зв.; Заха(р)ко 'стап^е(н)ко со(т)ни(к), 401.

III. Варіанти, кількість носіїв: Заха(р)ко 15: Чг 1, Чрк 1, Кнв 1, Б 3, Ум 1, Бр 1, П 1, Крп 3, М 1, Плт 1, Чрн 1; Захарько 5: Крс 1, Б 3, М 1.

IV. Прізвищеві назви: а) (у Реєстрі) Ива(н) Заха(р)ч^е(н)ко, 3 зв.; Ильяшъ Заха(р)ч^енько, 22; Сем^е(н) Заха(р)ч^е(н)ко, 53 зв.; Ле(с)ко Заха(р)ч^е(н)ко, 127 зв.; Педоръ Заха(р)ч^енько(в), 168 зв.; 'лешько Заха(р)ковичь, 320 зв.; 'ме(л)ко Заха(р)ч^енько, 368; Процикь Заха(р)ч^е(н)ко, 419 зв.; б) (в інших пам'ятках) Яков Захарченко [1660 р. ХП: 139]; Martyn Zacharczuk [Луцьк, 1773 р. АЮЗР 6/II: 162]; Андреи Андреев сын Захарченко [1782 р. РСВО: 34]; Захарків (Zacharkow), Захарко (Zacharko), Захарчук (Zacharczuk) [Львів, 1785–1788 рр. Фаріон: 195]; (жін.) Марина Захарчиха [Мелені, XVIII ст. Мойсієнко: 56].

V. Пам'ятки, словники: Заха(р)ко Са(н)ч^е(н)ко [Житомир, 1611 р. АКЖГУ: 193]; Захарко Онище [1620 р. ВО: 221]; Захарко Ходолик [1654 р. ПК: 79]; Захарко дехтяр [1666 р. ПКР: 262]; Заха(р)ко Пулинець [Кролевець, 1704 р. ДНРМ: 28]; Заха(р)ко Лисенко [Кременчук, 1740 р. ДНРМ: 278]; Захарко Запара; Заха(р)ко Тарань; Заха(р)ко Сама(р)скій [1756 р. АК: 74, 78, 155]; Zacharko Szramko [Луцьк, 1766 р. АЮЗР 6/II: 127]; Zacharko Wesełykow [Київ, 1768 р. АЮЗР 6/I: 134].

VI. Сучасний словник: оф. Зах^арко [ВІЛ: 60].

VII. Прізвища: Захарк^евич, Зах^арків [РС: 392; DUSC: 335]; Захарків [Dict: 174]; Захаркін [ЗА: Кв м]; Зах^арко [ЗА: Кв м; РС: 392; Трійняк: 138; DUSC: 335]; Зах^арченко [ГБ: 48; ГК: 86; Горпинич: 122; РС: 392; DUSC: 335]; Захарч^ишин [ЗА: Кв м; РС: 392]; Захарч^ук [ГБ 48; ГК: 86; Горп: 284; Горпинич: 122; РС: 392; DUSC: 335]; Захарчук [ЗА: Кв м; Рульова: 24; Шеремета: 208; Яцій: 289; DUSC: 335; Vincenz: 354]; Зах^арько [Горп: 308; ЗА: Лв м]; пор.

Сахарчук [Горп: 123].

VIII. Паралелі: білор. (род.) Захарка Доволевича [1577 р. Бірыла: 75].

Заха(р)ченъ I. Походження: суфіксальний дериват від імені Захарко (див.), утворений шляхом додавання суфікса **-енъ** (як і в Мененъ Кузьменко, 436 зв.). Прізвищева назва Кумъ – усичення від імен Абакум, Авакум [Трійняк: 15]; пор. ім'я Ку(м)ко Стары(й), 17.

II–III. Заха(р)ченъ Кумъ, 202 (Клн).

IV. Прізвищеві назви: Ива(н) Заха(р)че(н)ко, 3 зв.

VII. Прізвища: Захарченеко [ЗА: Кв м]; Захárченко [ГК: 86]; пор. Захарченя [ЗА: Кв м].

Захаръка див. **Захарка**.

Захаръко див. **Заха(р)ко**.

Захаръя див. **Захаря**.

Заха(р)я див. **Захаря**.

Захаря I. Походження: фонетичний варіант від церк. імені Захарія [ЛБ: 207].

II. Приклади: Заха(р)я Семеновичъ, 33; Захаръя Гонъчаръ, 56 зв.; Заха(р)я Усе(н)ко, 78; Заха(р)я Тогобо(ц)ки(й), 178 зв.; Заха(р)я Римаре(в) зя(т), 187 зв.; Заха(р)я Свистуне(н)ко, 188 зв.; Заха(р)я Криштале(н)ко, 188 зв.; Заха(р)я Скорина, 209; Заха(р)я Са(м)сонови(ч), 301 зв.; Заха(р)я Ждане(н)ко, 302 зв.; Заха(р)я Исае(н)ко, 303 зв.

III. Варіанти, кількість носіїв: Захаря 2: Бр; Заха(р)я 9: Чрк 1, Кнв 1, Бр 3, Кв 4; Захаръя 1: Чрк.

IV. Прізвищеві назви: а) (у Реестрі) Юхъно Захаръевичъ, 340.

V. Пам'ятки, словники: коупиль панъ петръ радцѣовський дѣдичтво пнекольтъ оу шулжичновъ оу хлипл³ и оу брата его захарьѣ [Перемишль, 1366 р. ССМ I: 388]; Заха(р)я Савче(н)ко [Житомир, 1611 р. АКЖГУ: 201].

VII. Прізвища: пор. Захарян, Захаряевич [ЗА: Кв м].

VIII. Паралелі: Захаръя Чернышевич [1567 р. Бірыла: 75]; Захаръя Янкович [1578 р. Бірыла: 75].

Заха(р)яшъ I. Походження: а) від імені Захаръ (див.) шляхом приєднання суфікса **-'аш**; б) від імені Захаря (див.) шляхом приєднання однофонежного суфікса **-ш**.

II–III. Заха(р)яшъ Та(н)ски(й), 444 зв. (Чрн).

IV. Прізвищеві назви: Сидоръ Захаряше(н)ко, 207 зв.; Сте(ц)ко Заха(р)яшо(в) бра(т), 448 зв.

V. Пам'ятки, словники: Ёрожоны(и) панъ Заха(р)яшъ Петровичъ Ди(д)ковъски(и) [Житомир, 1590 р. АЖГУ: 129]; чере(з) Ёрядника своего немировского пна Заха(р)яша Ро(з)ноши(н)ского [Брацлав, 1590 р. ДБВ: 504]; Захаряшъ Мѣшина [1601 р. АЮЗР I/XI: 30];

(род.) Захаряша Ве(р)по(в)ско(го) [1605 р. Ящук I: 98]; (род.) Заха(р)яша ' колов'сько(го) [1635 р. АКЖГУ: 193]; (дав.) Заха(р)яшови Кнегини(ц)кому [1643 р. Ящук II: 191].

VII. Прізвища: Захар'яш, Захаряш [ЗА: Льв м].

Захаряя I. Походження: від імені Захаря (див.). Друга літера **я** – можливо, описка писаря, хоча слід сказати, що написання підряд двох кінцевих літер **я** трапляється і в інших пам'ятках; пор. Зяя [кін. XVIII – поч. XIX ст. Панцьо:105].

II–III. Захаряя За(н)кови(ч), 35 (Чрк).

Земелка I. Походження: а) можливо, від імені Семень (див.). Пор. укр. прізвища Земенюк (перехід початкового [с] у [з]), Семейко [Трійняк: 331–332]. Пор. ще ім'я Ziemięc [Кременець, XVI ст. Нук: 120], яке можна пов'язати із народним варіантом Семець [Трійняк: 331] або іменами Зенон, Зеновій, Зіновій, Зінко [Нук: 120], а також прізвищеву назву з Реєстру: Семень Сема(л), 118 зв. (Крс). Пор. ще Семейка Завелій [1654 р. ПК: 274]; б) прізвищеву назву Земила (Zemyła) I. Фаріон вважає усічено-суфіксальним дериватом від слов'янських імен-комполітів на зразок Земи[борь], Земи[славъ] [Sv: 85]: (Zem-yl-a) [Львів, 1785–1788 рр. Фаріон: 196]. Основу **Зем-**, яка могла бути препозитивним компонентом аналогічних слов'янських імен-комполітів, можна вбачати і в народному варіанті Земелка: Зем-ел-к-а (**-ел-** могло бути фонетично зміненим). У списках Реєстру антропонім Земелка міг функціонувати уже і як родове прізвище.

II–III. Земелка Молоды(й), 393 (Плт).

VII. Прізвища: пор. Земелев, Земелева (жін.) [ЗА: Кв м]; Земелько [ГК: 87]; Земелько [Горпинич: 123].

Зенов'їй I. Походження: від церк. імені Зиновій [ЛБ: 207].

II–III. Зенов'їй Сидоровичь, 321 зв. (П).

V. Пам'ятки, словники: пор.: Ненадь сыновъ маеть 4: Еско, Дмитрь, Зенько, Федоръ [Овруч, 1595 АЮЗР 6/1: 246]; пор. Зѣновій Кулакѣвскій [1756 р. АК: 84].

VI. Сучасний словник: оф. Зіновій [ВІЛ 60].

VII. Прізвища: пор. Зеневич, Зѣник, Зеніт (рідкісний суфікс **-ит**, пор. у Реєстрі: Куци(т) (< Куц + суфікс **-ит**) Черепьче(н)ко, 106 зв.) [DUSC: 341]; Зенич [Близнюк: 15]; Зень [Рульова: 20; DUSC: 340]; Зенчак, Зенчішин, Зенчук [DUSC: 341]; Зенько [ЗА]; пор. Зинов'їв, Зиновенко, Зиновів [ЗА: Льв м].

Зильмо(н) I. Походження: а) можливо, Зильмо(н) – давній антропонім (у списках Реєстру він міг бути родовим прізвищем), який походить від псл. *Sьlmapъ [див. докл. Козлова: 70]; б) можливо, фонетичний варіант від імен Сильван, Силван [Трійняк: 337]; в) усічено-суфіксальний дериват від імен на зразок Сил[а], Сил[ан], Сил[антій], утворений за допомогою суфікса **-ман**.

П–Ш. Зильмо(н) Степанє(н)ко, 80 (Кнв).

VII. Прізвища: пор. Жельман [Горп: 259]; Жельманович [Dict: 165]; Зельман [РС I: 398]; Зилненко [ЗА]; Зілля, Зіль, Зілько, Зілявська (жін.) [ЗА: Кв м]; Зімен [Горп: 96]; Сільман [ЗА: Рв обл].

Зіне(ц) див. **З'їнець**.

Зи(н)ко див. **З'їнько**.

Зозула I. Походження: а) тракуючи цей антропонім як Зозуля, М. Демчук вважає його слов'янським автохтонним іменем відапелятивного походження [Демчук: 125]; б) усічено-суфіксальний дериват від імені Созонь (див.): Соз[онь] + суфікс **-ул-а** → Созула. Потім відбувся характерний для деяких українських говірок перехід початкового [с] у [з]: Созула → Зозула. Пор. розм. Сазон і Зазон (обидва від Созонт) [Трійняк: 341]; у свою чергу [з] могло переходити в [с]: Захар і Сахар [див. докл. СММ: 318; Трійняк: 138], Захарій і Сахарій, Захарко і Сахарко, Захарцьо і Сахарцьо.

П–Ш. Зозула Панасє(н)ко, 13 (Чг).

IV. Прізвищеві назви: а) (у Реєстрі) Пилипъ Зезуля, 26; Семє(н) Зезуля, 26 зв.; Ю(р)ко Зозуле(н)ко, 35 зв.; Стефанъ Зазуля, 36; Матюшъка Зезуле(н)ко, 45; ' хри(м) Зозуле(н)ко, 71 зв.; Кузма Зозу(л)ка, 143 зв.; Гринко Зозуля, 151; Ва(с)ко Зозуля, 320 зв.; Ничипоръ Зозуле(н)ко, 360; б) (в інших пам'ятках) Харко Зозуля [1756 р. АК: 140]; Зозуля (Zozula) [Львів, 1785-1788 рр. Фаріон: 196]; Зозуля, Зозуляк, Зозульош [кін. XVIII – поч. XIX ст. Панцьо: 105]; пор. Zazula [XVII ст. Szulowska: 279].

VII. Прізвища: Зозулевич [ЗА: Кв м]; Зозуленко [РС: 402]; Зозулик [Близнюк: 27; Шеремета: 206]; Зозулинський [ЗА: Кв м]; Зозулінська (жін.) [ГТ: 105]; Зозулич [Чучка: 234]; Зозуль, Зозулька, Зозулько [ЗА: Кв м]; Зозульський [ГК: 88]; Зозульчак РС: 404]; Зозулюк [ЗА: Кв м]; Зозуля [ГБ 49; ГК: 88; Горп: 198; Горпинич: 126; ГТ: 105; РС: 404; Чучка: 234]; Зозуляк [ЗА: Кв м; РС: 404]; Зозулянський [ЗА: Кв м].

Зосимъ I. Походження: від церк. імені Зосісімъ [ЛБ: 207].

II. Приклади: Зосимъ Борисє(н)ко, 10; Зоси(м) Атама(н), 309; Зосимъ Зася(д)че(н)ко, 343 зв.

III. Варіанти, кількість носіїв: Зосимъ 1: Чг; Зоси(м) 1: Кв; Зосимъ 1: П.

IV. Прізвищеві назви: а) (у Реєстрі) Грыцько Зосименько, 131; Стась Зоси(м), 182; Пилипъ Зосыме(н)ко, 207; Ми(с)ко Зосимє(н)ко, 315 зв.; Го(р)д±(й) Зосименько, 369 зв.; пор. Степа(н) Зо(с)че(н)ко, 21 зв.; Матв±(й) Зо(с)чы(н), 21 зв.; Матв±й Зоска, 129 зв.

V. Пам'ятки, словники: Крестьянин Зосим Савелевъ [1666 р. ПКР: 38]; ВП Зосимиха (жін.) (< від батькового імені Зосим)

[Аркушин: 401].

VI. Сучасний словник: оф. Зосим [ВІЛ: 60].

VII. Прізвища: Зосим [ЗА: Жт обл; Кв м; Крв обл; Лв м; м. Одеса]; Зосіменко [ГБ: 49; Горп: 222; РС: 405]; Зосимець, Зосимов [ЗА: Кв м]; Зосимович [РС: 405]; Зосимчук [ЗА: Кв м; Лв м]; Зосім, Зосіменко, Зосімець, Зосімов [ЗА: Кв м]; Зосімчук [ЗА: Рв обл]; пор. Зосин, Зосич [ЗА: Кв м]; Зосік [DUSC: 345]; Зосіч [ЗА: Кв м]; Зоська [Горп: 61]; Зосько [ЗА: Кв м]; Зосяк [DUSC: 345].

VIII. Паралелі: білор. Зосим Андросов [1769 р. Бірыла: 76].

Зосымъ див. **Зосимъ**.

Зубко I. Походження: від **Зубъ** (див.) шляхом приєднання суфікса **-к-о**.

II–III. **Зубко** Гла(д)ки(й), 164 зв. (Ум).

IV. Прізвищеві назви: а) (у Реєстрі) Ива(н) Зубче(н)ко, 83 зв.; Бажанъ Зубъче(н)ко, 96; ' стапъ Зубъченъко, 97 зв.; Гаврило Зубъче(н)ко, 99 зв.; Грицько Зубъче(н)ко, 100 зв.; Михайло Зу(бъ)ченъко, 102; Степанъ Зубко, 166; Миско Зубченъко, 169; Иванъ Зубъче(н)ко, 427 зв.; Пилипъ Зубъче(н)ко, 433; б) (в інших пам'ятках) Федько Зубко [XVI ст. АЮЗР 1/XI: 33]; Зубковичъ [1595 р. АЮЗР 6/I: 248]; °єдо(р) ЗЎ(б)ко [1659 р. Крикун: 77]; Каленик Зубченко [1660 р. ХП: 144]; ЕлѠим Зубко пашет волом [1666 р. ПКР: 300]; Омелько Зубко [1683 р. АЮЗР 1/VII: 509]; Wasyl Zubko [1714 р. АЮЗР 6/II: 31]; Савка Зубко [1756 р. АК: 138]; Зубків (Zubkow) [1785–1788 рр. Фаріон: 196]; Зубко [кін. XVIII – поч. XIX ст. Панцьо: 105].

VII. Прізвища: Зубкєвич [Горп: 133; РС: 407]; Зубкó [ГК: 89; Горп: 15; ГТ: 106; РС: 407]; Зубкович, Зубковський, Зубчак, Зубчєвський, Зубчєнко, Зубчик, Зубчук [Аркушин: 402; РС: 407].

VIII. Паралелі: рос. прізвищеві назви Зубко, Зубковы (мн.) [XVI – поч. XVII ст. Вес: 124].

Зубъ I. Походження: слов'янське автохтонне ім'я відапелятивного походження [Демчук: 130; Чучка: 235].

II–III. **Зубъ** Ко(н)драте(н)ко, 437 (Н). Див. також: атама(н) **Зубъ**, 398 (Плт).

IV. Прізвищеві назви: а) (у Реєстрі) ' мелянь **Зубъ**, 3 зв.; Супру(н) Зубє(н)ко, 4; Ле(с)ко Зубовичъ, 43 зв.; Ти(м)ко Зубикъ, 46 зв.; Наумъ **Зубъ**, 50; Ива(н) **Зубъ**, 69; Петро **Зубъ**, 167; Иванъ Зубецъ, 324; Данило **Зуба**(р), 325; Иванъ Зубє(н)ко, 352; Васи(л) Зубецъ, 416 зв.; Иванъ **Зубъ**, 434; б) (в інших пам'ятках) Зубовичъ [1578 р. АЮЗР 8/IV: 86]; мене ѡ(т) тыхъ подъданы(х) Лаврена ЗЎбенька и Лукьяна, жонъ, дете(и) и маестности и(х) вызволили [Брацлав, 1596 р. ДБВ: 658]; Зубан Хома [1620 р. ВО: 196]; Senko Zubik [серед. XVII ст. МІГ I: 278]; Зубенко; Зубовъ [1666 р. ПКР: 71, 329]; Микитка Зубок; Івашко Зубецъ [1666 р. ПКР: 422, 428];

Микитка Зубок Левко Зуб [1692 р. АЮЗР 2/III: 256]; Паско Зубъ [1756 р. АК: 179]; Гаврило Афанасиев сын Зубенко [1782 р. РСВО: 55]; Зуб (Zub), Зубик (Zubyk) [Львів, 1785–1788 рр. Фаріон: 196]; Леонь Зубовець [Мелені, XVIII ст. Мойсієнко: 56]; Зуб, Зубаль, Зубенко, Зубань, Зубер, Зубик [кін. XVIII – поч. XIX ст. Панцьо: 105].

V. Пам'ятки, словники: ВП Зубішин (< від прізвиська матері Зубиха, утвореного у свою чергу від прізвища Зуб) [Аркушин: 404]; ВП Зубочка (жін.) (< від прізвища Зубок) [Аркушин: 405]; ВП Зубчик (< від прізвища Зубач) [Аркушин: 405].

VII. Прізвища: Зуб [ГК: 89; Горп: 9; Горпинич: 127; РС: 404; Чучка: 235; DUSC: 345]; Зубак [ГТ: 106; Горп: 251; РС: 406; Чучка: 235]; Зубака [Чучка: 235]; Зубаль [РС: 406]; Зубаль [ГК: 89; РС: 406; Чучка: 235]; Зубан [РС: 406; Чучка: 235]; Зубаненко [ЗА: Кв м]; Зубанич [РС: 406; Чучка: 235]; Зубанський [РС: 406]; Зубань [РС: 406; Чучка: 235]; Зубанюк [ЗА: Кв м]; Зубар [ГК: 89; РС: 406]; Зубарев [РС: 406]; Зубаревич [ЗА: Лв м]; Зубаренко, Зубарська (жін.), Зубарук [ЗА: Кв м]; Зубаха [ЗА: Лв м]; Зубач [РС: 406; Чучка: 235]; Зубачко [Чучка: 235]; Зубачук [ЗА: Кв м]; Зубаш [Чучка: 235]; Зубашич [ЗА: Кв м]; Зубей [ЗА: Лв м]; Зубейко [РС: 406]; Зубенин [ЗА: Лв м]; Зубенко [ГБ 49; ГК: 89; Горп: 14; ГТ: 106; РС: 406]; Зубенький [РС: 406]; Зубеня [ГК: 89; РС: 406]; Зубец [ЗА: Кв м]; Зубець [ГБ 49; ГТ: 106; РС: 406]; Зубик [ГБ 49; РС: 406]; Зубилевич [ЗА: Лв м]; Зубина [ЗА: Лв м]; Зубінський [РС: 406]; Зубло [ГТ: 106]; Зубов [ГК: 89; РС: 407]; Зубович [ГК: 89; РС: 407; Чучка: 235]; Зубок [РС: 407]; Зуб'юк [Аркушин: 403; РС: 407]; Зуб'як [Горп: 198; ГТ: 106].

VIII. Паралелі: серб. особове ім'я XIV ст. Зубъ [Гркович: 181]; у давньоновгородському діалекті – Зубъ [XV ст. Зализняк: 533]; рос. прізвищеві назви Зуб, Зубовы (мн.), Зубавин, Зубака, Зубарь, Зубахин, Зубок [XV – поч. XVII ст. Вес: 124].

Зуй I. Походження: слов'янське автохтонне ім'я [Роспанд: 12]. С.Б. Веселовський уважає, що у росіян Зуй означало „дитина-пустун” [Вес: 125].

II–III. Зуй Іванъченъко, 328 зв. (П). Пор. також одночленне іменування: Зуй, 382 (М).

IV. Прізвищеві назви: а) (у Реєстрі) Степа(н) Зуєнько, 99 зв.; Степанъ Зуєнько, 103; Іванъ Зуєнько, 124 зв.; Тьмошь Зуєнько, 324; Романъ Зуєвський(й), 370 зв.; Ти(м)ко Зуєнько, 399; Ку(з)ма Зуєнько, 408 зв.; б) (в інших пам'ятках) у во(и)та че(р)ниховско(г)[о] у Івана Зуя пограбле(но) [1584 р. АКЖМУ: 110]; Янка Зуй [1654 р. ПК: 138]; Павло Зуй [1660 р. ХП: 168]; Вмісто атамана домонтовського Кирила Зуєнка ... я, Васи(л) Григорієви(ч), по(д)писа(л)ся [1733 р. ДНРМ: 267]; Грицко

Зуяївський; Федоръ Зуи, ... Мусѣи Зуи; Грицко Зуювский, Яковъ Зуевецъ [1756 р. АК: 101, 177, 226].

V. Пам'ятки, словники: ВП Зуїч; ВП Зуї; родинні ВП Зуї [Аркушин: 405].

VII. Прізвища: Зуєв [ГК: 89; Горпинич: 127; ГТ: 106]; Зуевич, Зуєвський, Зуек [ЗА: Кв м]; Зуєнко [Горпинич: 127]; Зуєнко [ГК: 89; Горп: 158; Горпинич: 127; ГТ: 106; РС: 407]; Зуїв, Зуївич, Зуївський [ЗА: Лв м]; Зуїнко [ЗА: Лв м]; Зуї [ЗА: Кв обл, Лг обл; Панчук: 133; DUSC: 346]; Зуїко [ЗА: Кв м; Дон м; Лг м]; Зуїков [ЗА: Лв м]; Зуїок [ЗА: Кв м]; Зуїченко [Горпинич: 127].

VIII. Паралелі: у давньоновгородському діалекті: Зуико [XIV ст. Зализняк: 619]. С. Б. Веселовський зазначає, що в Росії антропоніми Зуї, Зуїко, Зуєвы в XV–XVII ст. були поширені повсюдно [Вес: 125]. Див. також: Дмитрок Зуї [1482 р. Тупиков: 164]; Ондруша Зуї [1629 р. Там же].

Зѣнецъ див. **Зѣне(ц)**.

Зѣнецъ див. **Зѣне(ц)**.

Зѣне(ц) I. Походження: усічено-суфіксальний дериват від імен Зіновій або Зінон [ЕСУМ: 264]. Утворене за допомогою суфікса **-ец/-ец'**.

II. Приклади: Зіне(ц) Ільюче(н)ко, 32; Зіне(ц) Оєдоровичъ, 75; Зѣнецъ Івановичъ, 104; Зѣнецъ Аньтоне(н)ко, 193 зв.; Зіне(ц) Добрано(в)ски(й), 314 зв.; Зѣнецъ Ро(з)ниче(н)ко, 378 зв.; Зѣнецъ Бужи(н)ски(й), 385; Зѣне(ц) Ма(р)тиновъ зя(т), 395.

III. Варіанти, кількість носіїв: Зѣнецъ 3: Б; Зѣне(ц) 11: Чг 1, Чрк 5, Кнв 1, Ум 3, Плт 1, Чрн 1; Зѣне(ц) 1: Кнв; Зѣнецъ 31: Крс 5, Клн 2, Б 4, П 4, Крп 5, М 4, Плт 2, Прл 2; Зѣнецъ 1: М; Зіне(ц) 5: Чрк 1, Кнв 3, Кв 1; Зіне(ц) 2: Кнв.

IV. Прізвищеві назви: а) (у Реєстрі) Семень Зѣнѣце(в) унукъ, 196; Іванъ Зѣнецъ, 433; б) (в інших пам'ятках) Тимѣшъ Зѣнцѣвъ бра(т); Михайло Зѣнѣцовъ [1756 р. АК: 106, 196].

V. Пам'ятки, словники: Зінец Лихий [1654 р. ПК: 66]; Зѣнецъ Касянь; Зѣнецъ Кумпанъ [1756 р. АК: 104, 278]; Зінецъ [1909 р. МТ: 201]; пор. Зѣновѣй Кваша [1756 р. АК: 50].

VI. Сучасний словник: діал. Зінецъ (< Зіновій) [ЕСУМ: 265].

VII. Прізвища: Зінецъ [ЗА: Лв м]; Зінець [РС: 401; Трійняк: 140]; Зінецъ [Рульова: 78].

Зѣ(н)ко I. Походження: народний варіант від імені Зѣнь (див.), утворений за допомогою суфікса **-к-о**.

II. Приклади: Зи(н)ко Кобзисте(н)ко, 69 зв.; Зѣ(н)ко Кобы(л)ка, 301 зв.; Зѣ(н)ко Калениче(н)ко, 302 зв.; Зѣнько Литвыщенько, 326 зв.; Зѣнько Хр(с)те(н)ко, 328; Зѣнько Просенько, 329 зв.; Зѣнько Усе(н)ко, 330 зв.; Зѣнько ' нопрѣенько, 338 зв.; Зѣнько

Подыйски(й), 415 зв.

III. Варіанти, кількість носіїв: З±нко 4: П 3, Прл 1; З±(н)ко 5: Чрк 1, Кнв 1, Кв 2, П 1; З±нко 2: П; Зи(н)ко 1: Кнв.

IV. Прізвищеві назви: а) (у Реєстрі) Ко(р)н±(й) Зи(н)ко, 24; Костя З±нкевич, 40; Яцько З±нченко, 57; Я(с)ко Зи(н)че(н)ко, 61 зв.; Дмитро З±(н)кович, 61 зв.; Го(р)ди(й) Зи(н)ча(н)ко, 76; Тишко Зи(н)кович, 79; Коньдра(т) З±нковський(й), 152; Пилип З±нко(в)ски(й), 152; Игна(т) З±нче(н)ко, 176 зв.; Дмитро З±нчу(т), 178 зв.; Ва(с)ко Зинче(н)ко, 358; Хвеско Зи(н)ковський(й) з Броваро(в), 404; б) (в інших пам'ятках) ω(д)ного по(д)даного Васка З±(н)ченка [Вінниця, 1603р. ДБВ: 852]; Самойло З±нченко [1756 р. АК: 175].

V. Пам'ятки, словники: пань з±нко лобоунський [Острог, 1458 р. ССМ I: 412]; (жін.) Zinkowa Rutena (Зінкова Русинка) [1515 р. ЛР: 143]; городн³ ... Микиты а З±нко Ча(р)уковський(х) с Чарукова [Луцьк, 1545 р. ЛМ: 150]; та(м) же, де(и), паро(б)ко(в) мои(х) Томаса, Семена а З±нко, которые на то(и) ниве мое(и) орали, и(х) побили, помо(р)довали [Житомир, 1590 р. АЖГУ: 67]; Зинко Шмат [1666 р. ПКР: 428]; Zinko Dekalo [Канів, 1775 р. АЮЗР 6/П: 184]; Зінко [1909 р. МТ 201]; ВП Зінчик (< від дідового імені Зиновій) [Аркушин: 393]; ВП Зінко (< від імені прапрадіда Зінко); родинне ВП Зінкові (< від батькового імені Зиновій); ВП Зінкович (< від дідового імені Зиновій) [Аркушин: 394]; пор.: З±нов±й Кваша [1756 р. АК: 50].

VI. Сучасний словник: оф. Зінко [ВІЛ 60].

VII. Прізвища: Зинкевич, Зинкін, Зинковський, Зинченко, Зинчик, Зинчук, Зинкевич, Зинків, Зинко, Зинковський [ЗА: Лв м]; Зінкевич [ГБ 49; ГК: 88; Горп: 342]; Зінків [ЗА: Лв м]; Зинкович [Близнюк: 16]; Зінковський [ГК: 88]; Зинченко [Горп: 18; Горпинич: 125]; Зінчик [ЗА]; Зінчук [ГБ 49; ГК: 88; ГТ: 105]; Зінкевич [ГТ: 105; Трійняк: 140]; Зінківський [Трійняк: 140]; Зінко [РС: 402; Трійняк: 140; DUSC: 344]; Зінко [ЗА: Лв м; ІФ обл; Панчук: 147]; Зінков [Горпинич: 126; РС: 402]; Зінковець [Трійняк: 140]; Зінковський [РС: 402]; Зінчук [ЗА: Лв м; DUSC: 344]; пор. Зіннич, Зініш, Зинюк, Зинь [DUSC: 341]; Зінкова (жін.) [Горпинич: 124].

Див. ще **Зінко**.

Зіновиць I. Походження: від церк. імені Зиновій шляхом додавання суфікса **-иц/-иц'**: Зинов[ій] + **-иц'** → Зиновиць або Зинові[й] + **-иц'** → Зиновиць.

II–III. З±новиць Ю(р)євич, 326 зв. (II).

V. Пам'ятки, словники: пор. пор. З±новій Кулак±вській [1756 р. АК: 84].

Зінко I. Походження: народний варіант від імені З±н (див.),

утворений за допомогою суфікса **-к-а**.

П–Ш. З±нъка Стасєнъко, 88 зв. (Кнв).

IV. Прізвищєві назви: а) (у Реєстрі) А(н)др±(й) Зи(н)чє(н)ко, 22; Го(р)д± Зи(н)ка, 22; б) (в інших пам'ятках) Серг±й З±нъка [1756 р. АК: 183].

VII. Прізвища: Зінчин [ЗА: Лв м].

Див. ще **З±нъко**.

З±нъ I. Походження: усічений варіант від імені Зіновій [ЕСУМ: 264].

II. Приклади: З±нъ Мотовилє(н)ко, 170 зв.; З±нъ Курилонъко, 184.

III. Варіанти, кількість носіїв: З±нъ 2: Бр.

IV. Прізвищєві назви: а) (у Реєстрі) Данило З±нєнъко, 51; Михайло З±нович, 124 зв.; Ѡєдоръ З±нє(н)ко, 171; Євхимъ З±нєвич, 326; Максимъ З±нове(н)ко, 326 зв.; б) (в інших пам'ятках) З±нєць З±нович [1756 р. АК: 285].

V. Пам'ятки, словники: ва(с)ко токарю(в) телеп'Ѹвы ... прода(л) ... пас±ку на кли(м)цєс± межи межами кри(ч)ко(м) а межи ивано(м) зинє(м) [Одрєхова, 1599 р. Картотека]; Зінъ [1909 р. МТ: 201]; ВП Зиньбк (< від батькового імені Зиновій); родинне ВП Зиньбчки (мн.) (< від дідового імені Зиновій) [Аркушин: 392]; ВП Зіна (чол.) (< від батькового імені Зиновій); ВП Зинь [Аркушин: 393].

VI. Сучасний словник: діал. Зінъ (< Зіновій) [ЕСУМ: 265].

VII. Прізвища: Зинєвич, Зинєнко [ЗА: Лв м]; Зійнич, Зійниш [DUSC: 341]; Зинюк [ЗА: Лв м; DUSC: 341]; Зинь [DUSC: 341]; Зиняк, Зинєвич [ЗА: Лв м]; Зинєнко [ГК: 88; Горпинич: 124]; Зинєчко [Трійняк: 140]; Зіник [РС: 401]; Зіниха [ЗА: Лв м]; Зінич [ГБ 49; ГК: 88; Горп: 340; РС: 402]; Зіниш [Трійняк: 140]; Зінік, Зініч, Зінів [ЗА: Лв м]; Зінов [Горпинич: 124]; Зіновіч [Горп: 284]; Зінцьо [РС: 402]; Зінчук [ЗА: Лв м]; Зінюк [ГТ: 105; РС: 402]; Зінюта [ГК: 88]; Зінъ [ЗА: ІФ обл, Кв м, Лв м, Рв м; Грн м; Панчук 144; ПГ: 240; РС: 402; Рутьова: 52; DUSC: 344]; Зиньб [Трійняк: 140]; Зиняк [ГБ 49; Горп: 223; ГТ: 105; DUSC: 344].

VIII. Паралелі: білор. розм. Зінъ (< Зіновій) [Суднік 36].

З±нъко днв. З±(н)ко.

Скорочєння

АЖГУ

Акти Житомирського гродського уряду: 1590 р., 1635 р. / Підгот. до вид. В.М. Мойсієнко. – Житомир, 2004.

АКЖГУ

Актова книга Житомирського гродського уряду 1611 року //

- АКЖМУ Підготували до вид. А.М. Матвієнко, В.М. Мойсієнко. – Житомир, 2002.
Актова книга Житомирського міського уряду кінця XVI ст. (1582–1588 рр.) // Підгот. до вид. М.К. Бойчук. – К., 1965.
- Аркушин Словник прізвиськ північно-західної України: У 3-х томах. – Т. 1 / Упорядник Г.Л. Аркушин. – Луцьк, 2009.
- АЮЗР Архив Юго-Западной России, издаваемый Временной комиссией для разбора древних актов. – Киев, 1859–1914. – Ч. 1–8.
- Бірыла *Бірыла М.В.* Беларуская антрапанімія: Уласныя імёны, імёны-мянушкі, імёны па бацьку, прозвішчы. – Мінск, 1966.
- Близнюк *Близнюк Б.* Дипломна і курсова робота з антропонімії. Методичний посібник. – Тернопіль, 2005.
- Вес *Веселовский С.Б.* Ономастикон: Древнерусские имена, прозвища и фамилии. – М., 1974.
- ВІЛ *Скрипник Л.Г., Дзятківська Н.П.* Власні імена людей. Словник-довідник. Вид. 3-тє, випр. і доп. / За ред. В.М. Русанівського. – К., 2005.
- ВКДГМ Військові кампанії доби гетьмана Івана Мазепи в документах / Упорядник Сергій Павленко. – К., 2009.
- ВО Володіння князів Острозьких на Східній Волині (за інвентарем 1620 року) / Переклад, упорядк. і передмова Ірини Ворончук. – Київ-Старокостянтинів, 2001.
- Войтович Войтович Л. Князівські династії Східної Європи (кінець IX –початок XVI ст.). Склад, суспільна і політична роль. Історико-генеалогічне дослідження. – Львів, 2000.
- ГБ *Горпинич В.О., Бабій Ю.Б.* Прізвища Середньої Наддніпрянщини (Словник). – Дніпропетровськ, 2004.
- ГК *Горпинич В.О., Корнієнко І.А.*

- Прізвища Дніпровського Припоріжжя (словник). – Дніпропетровськ, 2003.
- Горп *Горпинич В.О.* Прізвища степової України. Словник. – Дніпропетровськ, 2000.
- Горпинич *Горпинич В.О.* Вся Гуляйпільщина в іменах та прізвищах. – Дніпропетровськ, 2007.
- Гркович *Грковић М.* Речник личных имена код Срба. – Београд, 1977.
- ГТ *Горпинич В.О., Тимченко Т.В.* Прізвища правобережного Степу. Словник. – Д., 2005.
- ДБВ Документи Брацлавського воєводства 1566–1606 років / Упорядники Микола Крикун, Олексій Піддубняк. Вступ Миколи Крикуна. – Львів, 2008.
- Демчук *Демчук М.О.* Слов'янські автохтонні особові власні імена в побуті українців XIV–XVII ст. – К., 1988.
- ДМВН Ділова мова Волині і Наддніпрянщини XVII ст. (Зб. актових документів) / Підгот. до вид. В.В. Німчук, В.М. Русанівський, К.С. Симонова та ін. – К., 1981.
- ДНРМ Ділова і народно-розмовна мова XVIII ст. (Матеріали сотенних канцелярій і ратуш Лівобережної України) / Підгот. до вид. В.А. Передрієнко. – К., 1976.
- ЕСУМ Етимологічний словник української мови / За ред. О.С. Мельничука: У 7-ми т. – Т. II.
- ЄЄ Євсевієве Євангеліє 1283 року / Відп. ред. В.В. Німчук. – К., 2001.
- ЗА Записи автора.
- Зализняк *Зализняк А.А.* Древненовгородский диалект. – Москва, 1995.
- Картотека Картотека Словника української мови XVI – першої половини XVII ст. Зберігається у відділі української мови Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України у

- м. Львові. – Рукопис.
- Козлова *Козлова Р.М.* И.-е. *sel- „течь”, „двигаться, прыгать” в славянской гидронимии (континуанты псл. *Sьlъmь, *Sьlъma, *Sьlъmo) // Студії з ономастики та етимології. 2006 / Відп. ред. О.П. Карпенко. – К., 2006. – С. 61–75.
- Кривошея *Кривошея В.* Персональний склад козацької старшини армії Богдана Хмельницького // <http://www.patent.net.ua/intellectus/cossa/cks/32/ua.html>
- Крикун *Крикун М.* Перепис Подільського козацького полку 1659 року. // Крикун М. Між війною і радою. – Львів, 2006. – С. 67–97.
- ЛБ *Лексикон словенороський Памви Беринди / Підгот. тексту і вступна стаття В.В. Німчука. – К., 1961.*
- ЛМ *Литовська метрика. Книга 561. Ревізії українських замків 1545 року / Підготував В. Кравченко. – К., 2005.*
- ЛНБ 5 *Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника НАН України. Відділ рукописів, фонд 5 (фонд Оссолінських).*
- ЛРК *Лохвицька ратушна книга другої половини XVII ст.: (Зб. актових документів) / Підгот. до видання О.М. Маштабей, В.Г. Самійленко, Б.А. Шарпило. – К., 1986.*
- ЛСБ *Документи Львівського Ставропігійського братства: рукопис к. XVI – серед. XVII ст. Зберігається у Львівському державному історичному архіві, ф. 129, оп. 1.*
- МДБП *Московская деловая и бытовая письменность XVII века / Изд. подгот. С.И. Котков, А.С. Орешников, И.С. Филиппова. – М.: Наука, 1968.*
- МІГ *Матеріали до історії Галичини / Акти з року 1648–1651 / Зібр. і впоряд. С. Томашевський. – Львів: Наукове товариство ім. Т.Г. Шевченка, 1901. – Т. 1–2.*

- Мойсієнко *Мойсієнко В.* Метрична книга села Мелені – пам'ятка української мови XVIII століття // Діалектологічні студії. 5: Фонетика, морфологія, словотвір / Відп. ред. П.Ю. Грищенко, Н.В. Хобзей. – Львів, 2005. – С. 49–57.
- Мойсієнко 2006 *Мойсієнко В.М.* Північне наріччя української мови в XVI–XVII ст. Фонетика. Автореф. дис. ... докт. філол. наук: 10.02.01. – К., 2006.
- МТ *Михальчук К., Тимченко Є.* Програма для збирання діалектичних одмін української мови. – К., 1909.
- Ост 2004 *Осташ Р.І.* Українські власні особові імена середини XVII століття як об'єкт лексикографії / Діалектологічні студії. – Вип. 4: Школи, постаті, проблеми / Відп. ред. П.Ю. Грищенко, Н.В. Хобзей. – Львів, 2004. – С. 392–410.
- Панцьо *Панцьо С.Є.* Антропонімія Лемківщини. – Тернопіль, 1995.
- Панчук *Панчук Г.* Антропонімія Опілля. – Тернопіль, 2001.
- ПГ *Піпаши Ю., Галас Б.* Матеріали до словника гуцульських говірок (Косівська Поляна і Росішка Рахівського району Закарпатської області). – Ужгород, 2005.
- ПК *Присяжні книги 1654 р.* Білоцерківський та Ніжинський полки / Упоряд. Ю. Мицик, М. Кравець. К., 2003.
- ПКР *Переписні книги 1666 року / Підготував до друку і зредагував В.О. Романовський.* – К., 1933.
- Редько *Редько Ю.К.* Довідник українських прізвищ. – К., 1968.
- Роспонд *Роспонд С.* Структура и классификация древневосточнославянских антропонимов (Имена) // Вопросы языкознания. – 1965. – № 3.
- РС *Редько Ю.К.* Словник сучасних

	українських прізвищ. – Т. І. – Львів, 2007.
РСВО	Ревизская сказка войсковых обывателей города Харькова 1782 года. – Харьков, 2007.
Рульова	<i>Рульова Н.І.</i> Прізвища як один із антропонімних класів. Навчальний посібник. – Чернівці, 2004.
СММ	Словник мікротопонімів і мікрогідронімів північно-західної України та суміжних земель / Упоряд. Г.Л. Аркушин. – Т. 1. – Луцьк, 2006.
ССМ	Словник староукраїнської мови XIV–XV ст. – Т. 1. - К., 1977.
Суднік	Слоўнік асабовых імён. / Укладальнік М.Р. Суднік. – Мінск, 1965.
Трійняк	<i>Трійняк І.І.</i> Словник українських імен / Відп. ред. І.М. Железняк. – К., 2005.
Тупиков.	<i>Тупиков Н.М.</i> Словарь древнерусских личных собственных имён. – М., 2004.
УГХ	Українська гімназія в Холмі 1940–1944 рр. Книга пам'яті. – Львів, 1997.
Ун 2004	Універсали українських гетьманів від Івана Виговського до Івана Самойловича (1657–1687). – К.–Львів, 2004.
ХП	Харківський перепис р. 1660 (Перепис Слобожанщини Ф.Т. Пестрикова й С.С. Ушакова) // Записки іст.-філол. відділу ВУАН. – 1928. – Кн. ХХІ. – С. 129–173.
Чучка	<i>Чучка П.П.</i> Прізвища закарпатських українців. Історико-етимологічний словник. – Львів, 2005.
Чучка 2008	<i>Чучка П.П.</i> Антропонімія Закарпаття. – Ужгород, 2008.
Шамрай	<i>Шамрай М.А.</i> Маргіналії в стародруках кириличного шрифту 15–17 ст. з фонду Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського. К., 2005.
Шеремета	<i>Шеремета С.В.</i> Антропонімія

- північної Тернопільщини: Дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01. – Рукопис. – Тернопіль, 2002.
- Юридика   Юридика монастиря св. Юрія. – Львів, XVI ст. – Зберігається у фондах Львівського національного музею, шифр 140.
- Ящук   Ящук Л.В.   Антропонімія Житомирщини XVI–XVII ст. Дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01. - Рукопис. - Житомир, 2008. – Т. I–II.
- Dict   *Stephen P. Holutiak-Hallick. Jr.* Dictionary of Ukrainian surnames in the United States. – Slavic Onomastic Research Group, 1994.
- DUSC   *Bogdan F.* Dictionary of Ukrainian surnames in Canada. – Winnipeg–Vancouver, 1974.
- Нук   *Huk I.* Imiona chrzestne mieszczan Krzemieńca w XVI wieku / Новітня філологія. – № 1 (21). – Миколаїв, 2005. – С. 117–133.
- Szulowska   Szulowska W. Antroponimia chłopaska na Ukrainie prawobrzeżnej w XVII wieku // *Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej.* 32. – Warszawa, 1995. – S. 273–284.
- Vincenz   *André de Vincenz.* Traité d'anthroponymie houtzoule / Forum slavicum. Band 18. – München, 1970.